

HANDHAVINGPLAN

RIDDERKERK

2008

Inleiding

Op grond van artikel 8a van de WWB moet de gemeenteraad in het kader van het financiële beheer bij verordening regels vaststellen voor de bestrijding van het ten onrechte ontvangen van bijstand, alsmede van misbruik en oneigenlijk gebruik van de wet. Het doel van de verordening is te waarborgen dat de uitkeringen rechtmatig worden verstrekt. Een goed financieel beheer brengt met zich mee dat er aandacht is voor bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik van uitkeringen.

De gemeente Ridderkerk heeft ervoor gekozen het handhavingsbeleid toe te voegen aan de afstemmingsverordening. Hiermee wordt aan artikel 8a WWB recht gedaan en is een aparte verordening niet nodig. In artikel 18 van de afstemmingsverordening staat dat de raad in het beleidsplan een handhavingplan opneemt met daarin het te voeren beleid op gebied van handhaving, bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik van de Wet werk en bijstand en de te verwachten resultaten. Hierover wordt, middels het beleidsverslag, aan de gemeenteraad gerapporteerd.

1. Visie op Hoogwaardig Handhaven

In het beleidsplan 2007-2008 van het samenwerkingsverband is Hoogwaardig handhaven omschreven als het in samenhang uitvoeren van preventieve en repressieve elementen, die elkaar versterken met als doel het bevorderen van de spontane naleving van de wet- en regelgeving door de klant. Zie ook het diagram met het dienstverleningsconcept in het beleidsplan. In het handhavingplan worden bovenstaande doelstellingen uitgewerkt en met elkaar verbonden om te komen tot een geïntegreerde uitvoering. Dit wordt bereikt door:

Preventie

Het gaat er hierbij om de nalevingbereidheid van (potentiële) cliënten te bevorderen. Uitgangspunt is dat deze mensen uit eigen beweging tijdig de volledige en juiste gegevens verstrekken op basis waarvan de uitvoerende organisatie het recht op uitkering kan bepalen. Het gaat hierbij niet alleen om zaken als de inlichtingenplicht maar evenzeer dat bijstandsgerechtigden zich houden aan de reïntegratieverplichtingen. Uitstroombesluit is ook een vorm van fraudepreventie. Immers de bijstandsuitkering is alleen voor die personen die daadwerkelijk geen (betaald) werken kunnen vinden. Dit betekent, goede voorlichting over rechten en plichten aan alle uitkeringsgerechtigden en in gesprekken met de klant voorlichting op maat.

Draagvlak creëren

Draagvlak voor de uitvoering van de repressieve elementen wordt gecreëerd door het optimaliseren van het dienstverleningsniveau. Dit kan door het wegnemen van onnodige organisatorische belemmeringen die de spontane naleving van de regels door de cliënt in de weg kunnen staan. Drempels die onnodig irritaties oproepen -zoals het steeds weer vragen om informatie die al bij de dienst bekend is- verkleinen de kans op spontane naleving.

Draagvlak Benutten

Dit kan door 'controle-op-maat', als tegenhanger van de standaardcontrole. Controle op maat houdt in: hoe meer risico, hoe intensiever de benodigde controle. Het werken met een risicoanalyse en onderbouwde geobjectiveerde risicosituaties hangt hier direct mee samen. Dit moet garant staan voor vroegtijdige opsporing van fraudesignalen. Bij vroegtijdige opsporing treedt immers geen schade op en worden cliënten ervoor behoed onnodig (omdat de gemeente verzuimde adequaat te controleren) in een strafrechttraject terecht te komen.

In dit kader is de poortwachterfunctie belangrijk. Een van de preventieve aspecten van de poortwachterfunctie is het voorkomen van onnodige instroom door het stimuleren van werkaanvaarding. Direct aanbod van werk, voorlichting over rechten en plichten in de WWB, controle op volledigheid van dossiers maken fraudebestrijding een onderdeel van het uitstroombesluit en activeringsbeleid. In het trajectplan dat de cliënt ondertekent worden rechten en plichten (en de eventuele maatregelen) duidelijk vastgelegd. Wanneer het dossier door de gemeente is ontvangen, kan, als daar aanleiding toe is, een huisbezoek plaatsvinden. Een huisbezoek vindt alleen bij een vermoeden van fraude onaangekondigd plaats.

De risico's in de WWB komen voort uit het feit dat de woon- en leefomstandigheden van de klant mede bepalend zijn voor het recht op een uitkering en op de hoogte ervan. De financiële risico's zijn voor rekening van de gemeente en moeten zoveel mogelijk worden beperkt. Controle op de rechtmatigheid en het actief opsporen van fraude is daarom van groot belang. Hierbij wordt actief op signalen gereageerd. Het uitgangspunt is de eigen verantwoordelijkheid van de klant om wijzigingen door te geven. Een rechtmatige verstrekking van de uitkering wordt gewaarborgd door een combinatie van:

- administratieve controle bij de aanvraag en via nieuw in te voeren statusformulieren;
- feitelijke waarnemingen in de vorm van een huisbezoek;
- controleren van externe signalen (CWI, GBA, IB, SUWI-inkijk, tips en fraudemeldingen) en bestandsvergelijking;
- opsporing van mogelijke fraude door de sociaal rechercheur.

Repressie

Hieronder wordt verstaan dat geconstateerd misbruik in een zo vroeg mogelijk stadium wordt opgespoord en daadwerkelijk wordt bestraft. Door meer en beter in te zetten op preventieve maatregelen mag worden verwacht dat het misbruik en oneigenlijk gebruik teruggedrongen wordt. Het zal echter niet lukken om dit volledig uit te bannen. Dit betekent dat ook repressieve maatregelen binnen het handhavingsbeleid noodzakelijk blijven. Het repressieve beleid is gericht op een snelle opsporing. Hiermee wordt namelijk voorkomen dat fraudeschulden oplopen tot zeer hoge bedragen. Fraudealertheid van het personeel is hierbij van groot belang en wordt door middel van trainingen en coaching door de sociaal rechercheur verhoogd. Fraudesignalen van inwoners worden onderzocht.

Terugvordering en verhaal

Het terugvorderen van ten onrechte of te veel betaalde bijstand is en/of verhaal op derden is in de WWB een bevoegdheid van het college (artikel 58). Beide gemeenten handhaven de mogelijkheid tot terugvordering en verhaal. Het college stelt hiervoor nadere richtlijnen op.

Van terugvordering gaat een preventieve werking vanuit. Als cliënten weten dat ze te veel verstrekte bijstand moeten terugbetalen, zijn ze ook zorgvuldiger in het op tijd geven van informatie. Daarnaast geeft het ook rechtsgelijkheid, als alle cliënten op gelijke wijze worden behandeld. In een aantal gevallen zal niet tot terugvordering worden overgegaan. Het gaat hierom kwijtschelding van kruimelbedragen. De ontvangsten voortvloeiend uit de terugvordering hebben een gunstig effect op het beschikbare budget binnen het Inkomensdeel van de WWB. Bijstand moet alleen terecht komen bij die burgers die hieraan de meeste behoefte hebben. Het plegen van bijstandsfraude mag onder geen enkele voorwaarde worden beloond door de ten onrechte verleende bijstand niet terug te vorderen.

Bij verhaal wordt een derde, dus een ander dan aan wie de gemeente bijstand (heeft) verstrekt, aangesproken. Die derde, bijvoorbeeld een onderhoudsplichtige ex-echtgenoot, is de eerste aangewezen om te voorzien in de kosten van bestaan van de bijstandsontvanger. Bijstand is aanvullend, dus als de ex-echtgenoot niet of niet voldoende alimentatie betaalt, kan de gemeente dit bedrag 'op hem verhalen'.

Uitgangspunten van de gemeente voor zowel terugvordering als verhaal zijn daarbij:

- § volledige terugbetaling van schulden;
- § debiteuren moet de kans worden geboden om bij de aanwezigheid van zogenaamde dringende individuele redenen met een schone lei te beginnen (hardheidsclausule is mogelijk);
- § Beleid geldt gelijkelijk voor cliënt en ex cliënt;
- § Uitvoeringskosten zo laag mogelijk houden;
- § Uitstroombestemming zo min mogelijk belemmeren;
- § rekening houden met armoedebeleid.

2. Uitvoering Hoogwaardig Handhaven in 2008

In 2008 wordt vooral het aspect **controle op maat** ontwikkeld, waarbij ook aandacht wordt besteed aan de aspecten dienstverlening en voorlichting. Dit betekent dat we de onderstaande punten gaan uitvoeren:

a. Poortwachterfunctie

- De poortwachterfunctie wordt verbeterd door de intakeprocedure aan te scherpen. Daarnaast worden afspraken gemaakt met het UWV en CWI.

- De “Gezamenlijke Intake” van werk en inkomensconsulenten wordt in de reguliere werkwijze opgenomen, met als doel om tot een optimale aanpak en resultaat te komen, in het activeren en uitstromen van klanten naar werk. De instroom zal hierdoor met 10% dalen.

b. signaal en risicosturing

- De nadruk zal liggen op onderzoek naar “vermogensfraude”, “inkomensfraude” en “samenwoonfraude”. Er zal zonnodig een bestandsanalyse plaatsvinden om de risicosituaties in beeld te brengen. Hiervoor moet het uitkeringsstststem goed gevuld worden. Er zijn geen jaarlijkse heronderzoeken meer maar wel andere controles die de rechtmatigheid kunnen borgen. De tijdswinst wordt ingezet voor intensivering van het onderzoek naar bovengenoemde fraudesoorten, waardoor de uitkeringslasten zullen dalen;
- Met behulp van de constateringen uit de interne controle en de bevindingen van de mensen in de uitvoering worden er jaarlijks een aantal thema’s vastgesteld voor themacontroles. Hierbij wordt een bepaald onderdeel van de rechtmatigheid onderzocht, zoals bv. de voorlopige belastingteruggave;
- Er zullen mutatie/statusformulieren in plaats van inkomstenformulieren worden ingevoerd;
- De afstemmingsverordening zal worden aangepaste om Lik op stuk beleid te versterken;
- Het Proces beëindiging uitkering wordt gestroomlijnd.
- De sociaal rechercheur wordt naast opsporing van fraude ingezet voor het verder ontwikkelen van de poortwachterfunctie en het coachen van de medewerkers. Ook preventie van instroom verlaagt de kosten van uitkeringsverstrekking.
- er wordt een werkproces gemaakt en uitgevoerd om de signalen van het Inlichtingenbureau te verwerken door de ondersteunend medewerkers en de klantmanagers;
- Het Digitale Klantdossier wordt in de praktijk ingevoerd. Hierbij wordt gekeken in hoeverre een apart verificatieplan nog nodig is.

c. Ontwikkelen Informatiemap

Een informatiemap is een effectief instrument voor duidelijkheid en openheid in de communicatie met de klant. Alle klanten (dus nieuwe en bestaande) krijgen een informatiemap. De klant kan nalezen wat zijn rechten en plichten zijn op grond van de WWB. Ook worden de consequenties van misbuik en oneigenlijk gebruik bekend gemaakt en welke uitstroommogelijkheden er zijn. De ontwikkelingen rond het digitaal klantdossier worden meegenomen. Er wordt voorlichting gegeven over welke gegevens cliënten wel en niet moeten overleggen.